

ОСОБЛИВОСТІ ЛІТЕРАТУРИ YOUNG ADULT ТА УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Young Adult (YA) є одним із найдинамічніших напрямів сучасної художньої літератури, що приваблює значну частину підліткової та молодіжної аудиторії [2, с. 33]. Вона охоплює широкий спектр тем і сюжетів, пов'язаних із дорослішанням, пошуком власного місця у світі, вирішенням міжособистісних конфліктів та самопізнанням. YA-література виникла у відповідь на потребу цієї аудиторії у творах, які відображають їхні власні переживання, труднощі та внутрішні конфлікти. В українському контексті ця література набуває особливої актуальності, оскільки національний літературний процес тісно переплітається із соціально-культурними змінами, що відбуваються у країні [2, с. 60]. Мета доповіді полягає у систематизації літературознавчих підходів до літератури Young Adult, визначенні її характерних ознак та місця у сучасному українському літературному просторі.

Потрібно підкреслити тенденцію до розширення потенційної аудиторії цього різновиду літератури, адже ним цікавляться читачі більш дорослого віку, про що свідчить поява спорідненого різновиду New Adult літератури. Цей термін був запроваджений у 2009 році. Автори, особливо в США, почали використовувати термін «New Adult» для визначення жанрової приналежності твору. Згодом ця назва була підхоплена традиційними видавництвами та книгарнями.

YA-література як окремий напрям почала формуватися в середині XX століття. «Вважається, що першими книгами в США, написаними для підлітків, стали «Суперник» («The Contender») Р. Ліпсайта та «Аутсайтери» («The Outsiders») С. Е. Хінтон. Обидва твори вийшли

друком у 1967 році, і вже 1970-1980 роки в англomовних країнах визнають «золотим віком» підліткової літератури» [3, с. 203]. Згідно з дослідженнями, YA-література відзначається наявністю тем, які безпосередньо стосуються молодіжної аудиторії, таких як ідентичність, соціальні конфлікти та перехід до дорослого життя [4]. YA-література втілюється у різних жанрах. Її головна особливість полягає у художньому відтворенні світу із точки зору підлітка, без прямо висловленої авторської думки, остаточних висновків, залишаючи читачеві можливість самостійного пошуку.

Сучасна YA-література охоплює широкий жанровий спектр: від реалістичної прози до фантастики, антиутопій, детективів і *sick-lit* – книг, що фокусуються на подоланні хвороб і травматичних подій. Специфічною рисою є розвиток психологічного аналізу внутрішнього світу підлітків, їхніх емоцій, страхів, боротьби та прагнення до змін. В українському контексті YA-література активно розвивається, відображаючи національні соціокультурні виклики та реалії.

Young Adult література орієнтована на читачів віком від 12 до 18 років [3, с. 203]. Вона відзначається доступним стилем викладу, глибиною змісту та актуальними для підлітків темами. YA-книги допомагають молоді формувати світогляд, усвідомлювати особистісні й соціальні проблеми, розвивати критичне мислення. У творах порушуються питання дорослішання, становлення особистості, боротьби із труднощами, дружби, першого кохання, пошуку самореалізації. Важливими є також теми соціальної справедливості, рівності, толерантності, конфліктів із батьками та однолітками, булінгу, дискримінації, самотності, прийняття себе та інших [1, с. 65].

Отже, ключовими елементами YA-літератури є наявність молодого протагоніста, тематика дорослішання та внутрішніх конфліктів. Головний герой зазвичай стикається з питанням незалежності, процесом самоідентифікації та емоційного дозрівання. Згідно з австралійськими

дослідженнями було виявлено, що у YA-літературі часто відображається конфлікт між залежністю та незалежністю, а також поступове емоційне визрівання головних персонажів [4]. Важливу роль відіграє особистісне зростання героя, що безпосередньо впливає на розвиток сюжету. В українській YA-літературі персонажі часто зіштовхуються із проблемами стосунків із батьками, соціальною нерівністю та необхідністю адаптуватися до сучасних викликів.

В Україні YA-література активно розвивається завдяки зусиллям авторів, видавництв і літературознавців [2, с. 7]. Серед українських письменників, що працюють у цьому жанрі, можна відзначити Галину Рис, Володимира Рутківського, Олександра Зубченка, Оксану Думанську, Марину Соколян. Популяризацію жанру здійснюють видавництва «Ранок», «Віват», «Клуб сімейного дозвілля». Крім того, серед молодіжної аудиторії великою популярністю користуються перекладені твори відомих зарубіжних авторів.

YA-література є важливим елементом сучасної культури, що сприяє особистісному розвитку молоді, навчає емпатії та допомагає долати труднощі дорослішання. В українському літературному просторі цей напрям має великий потенціал, проте потребує подальшої підтримки, зокрема через активне просування в медіапросторі, літературні заходи та залучення молоді до читання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Лазарєва Т.С. Сюжетність і актуальність підліткової літератури Young Adult. *VII Всеукраїнська науково-практична конференція*. Київ, 2022. С. 65–70.
2. Панасенко М.О. Медіапросування українських видань Young Adult літератури. Запоріжжя: ЗНУ, 2021. 113 с.
3. Приймак А.М., Іскоростенська А.В. Young Adult як напрям новітньої польської літератури для підлітків. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2024. № 65. С. 202–203.

4. Booth E., Narayan B. Towards diversity in young adult fiction: Australian YA authors' publishing experiences and its implications for YA librarians and readers' advisory services. *Journal of the Australian Library and Information Association*. 2018. Vol. 67, No. 3. P. 195–211.

5. Govindarajoo M.V., Nesamany S.S., Azlan R. Elements of Young Adult Literature in Prescribed Novels for Malaysian Schools. *Asian Journal of University Education*. 2021. Vol. 17, No. 4. P. 273–280.